

Μετεώρου πίναξ ἀφιερωθεὶς ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Παλαιολογίνης· ὑπὸ N. Βέη.

185

νίνων καὶ ἐκ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς κυροῦ Θωμᾶ τοῦ δεσπότου, οὐ μὴν ἀλλὰ δὴ καὶ πρόσδατα καὶ βουβάλια . . . »⁷. Μεταξὺ τῶν ἀριερωμάτων τούτων τακτέος ἴσως καὶ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος πολύμορφος πίναξ.

Μετὰ τοῦ Ἰζαοῦ Buondelmonti, τοῦ δευτέρου αὐτῆς συζύγου, ἡ βασιλίσσα Μαρία Ἀγγελίνα συνέζησε δέκα, παρὰ τι, ἔτη, ἀποθανοῦσα τῇ 28 δεκεμβρίου τοῦ 1394. Τοῦ Ἰστορικὸν Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου τῶν μοναχῶν ὡς ἔτης ἀργεῖται τὰ κατὰ τὸν θάνατον ταύτης: «Ἐν ἔτει δὲ ,εποδί'', ινδικτιῶνος γ' μηνὶ Δεκεμβρίῳ τῇ κη' (ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1394)², ἡ ἀγαθὴ τῷ ὅντι γε κυρίᾳ εὔσεβεστάτη βασιλίσσα Ἀγγελίνη Δούκινα ἡ Παλαιολογίνα τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀντήλλαξε, καὶ ἐν μετανοίᾳ καὶ ἔξομολογήσει θερμοῖς δάκρυοις ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο. Ἡ μέν τοι πόλις τῶν Ἰωαννίνων, ὡς ἐπὶ κοινῇ τινι τρέχουσα συμφορῷ, οὐκ εἶχε πράως τῆς φυσικῆς κυρίας αὐτῶν τὴν στέρησιν ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ἀθυμίᾳ συνείχετο, καὶ θρήνοις πολλοῖς καὶ γοροῖς ἐκόπτετο, καὶ ὠδύρετο, καὶ συναποθέσθαι πάντες τὰς ἀευτῶν ψυχὰς τῇ ἀγαθῇ κυρίᾳ προσηρούντο. Τίς ἀν δυνηθείη εἰπεῖν τοὺς κρότους τῆς πολεως τοὺς τότε, τοὺς πρὸς Θέὸν ἐπικηδείους ὑμνους, τὰς λαμπάδας, τὰς φαλμῳδίας, τὰς πρὸς ἀλλήλους συμπλοκὰς καὶ θρήνους παμπληθεὶς κοπτομένων, κλαιόντων ἀργόντων καὶ ἀρχομένων, πρεσβύτερών τοι νέων, νηπίων καὶ γερόντων, πλουσίων καὶ πενήτων! Θάψαντες οὖν αὐτὴν ἐντίμως, καὶ παννυχίως προσμείναντες, καὶ πολλὰ δάκρυα καταχέαντες μόλις ποτὲ πειθόνται τοῦ τάφου ἀποστῆναι»³. Μεθ' ὁ ἐπάγεται τὸ Ἰστορικὸν καὶ περὶ τοῦ Ἰζαοῦ: «Πολλὰ δὲ θρηνήσας καὶ πενθήσας ὁ ταύτης σύνευνος Ἰζαοῦ, καὶ ἐκτελέσας τὰς πενθίμους ἡμέρας ἀξίως, μετὰ χρόνου ἐνὸς παραδρομῆν ἡναγκάζετο παρὰ τῶν ἀργόντων αὐτοῦ καὶ

τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὰ πρὸς σύστασιν καὶ εἰρήνην τοῦ τόπου, καὶ μνηστεύεται τὴν θυγατέρα τοῦ Σπάτα, Ειρήνην καλουμένην· καὶ ἦν αὕτη γυνὴ ἀνδρεία, φρονήματι καὶ κάλλει εὐπρεπής, καὶ ἀρετὴν περιέβλημένη. Τοῦ γάμου . . . ἐκτελεσθέντος, μηνὶ ιανουαρίῳ, ινδικτιῶνος δ', ἔτους ,εποδί'' (ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1396) . . . »⁴.

Τοιαύτη κατὰ τὰς πηγὰς ἡ βασιλίσσα Μαρία Ἀγγελίνα Κομνηνὴ Δούκινα Παλαιολογίνα, ἡς τὴν μορφὴν διέσωσεν ὁ πολύτιμος πίναξ τοῦ Μετεώρου⁵. Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ αὐτῆς εἰδήσεων εἰρήνηθω δτὶ ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς γάμου, μετὰ τοῦ Θωμᾶ Prelubovic, ἔσχεν αὕτη κόρην τὴν Ειρήνην, σύζυγον τοῦ Ἰωάννου Λιώσα (υἱού τοῦ χωροδεσπότου Πέτρου Λιώσα), θανοῦσαν ἐκ λοιμοῦ τῷ ,εωπγ'' (=1374/5)⁶.

Ἐν τέλει σημειωθήτω δτὶ ή ἐν σελ. 177 εἰκὼν τοῦ μνημείου ἐγένετο κατὰ φωτογραφίαν πρὸς χάριν μου παρασκευασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς φιλολογίας καὶ ἐταίρου τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς κ. Gerhart Rodenwaldt. Δυστυχῶς λόγω τῆς καταστάσεως τοῦ μνημείου καὶ τῶν περιστάσεων, καθ' ἀς τοῦτο ἐφωτογραφήθη — τῶν μοναχῶν μὴ ἐπιτρεπόντων τὴν εἰς φωτεινὸν μέρος ἔξοδον αὐτοῦ — διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ ἡ παρ' ἡμῶν παρεχομένη ἀπεικόνισις τοῦ μνημείου εἶνε ἀμυδρά. Ἐν τούτοις ἔχω δι' ἐλπίδος δτὶ ἐν τῷ ὑπεσχημένῳ ὑπ' ἐμοῦ καὶ τῆς Βυζαντιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν λευκώματι τῶν καλλιτεχνικῶν μνημείων Μετεώρων⁷ θὰ δυνηθῶ νὰ παράσχω ἔγχρωμον ἀπεικασμα τοῦ τόσον ἐν διαφέροντος πίνακος.

Ἐν Μετεώρῳ, τῇ 18ῃ ὁκτωβρίου 1909.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 7ῃ φεβρουαρίου 1911.

Nic. A. Béης.

¹ Σελ. 34.

² Περὶ τῆς βασιλίσσης Μαρίας Ἀγγελίνας ἵδε καὶ τὰ διαληφθέντα ὑπὸ Π. Ἀραβαντανοῦ] *Η[πειρώτων] Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου*. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1856 σ. 136, 137, 148 κλ.. — K. Hopf, Geschichte Griechenlands seit dem Absterben des antiken Lebens bis zur Gegenwart. Τόμ. ΠΤ', σ. 39.—I. Ρωμανοῦ, Περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου.

³ Ἰστορικὸν Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου τῶν μοναχῶν σ. 16, 18. — Πρ. Hopf, *Chroniques Gréco-romanes* σ. 580, κλ. κλ..

⁴ Ἰδε «Βυζαντίς» τόμ. Α' (1909) σ. 559, 592 καὶ τόμ. Β' (1910 -11) σελ. 7.—Nic. A. Béη, "Ἐκθετικοὶ παλαιογραφικοὶ καὶ τεχνικοὶ ἔρευναι ἐν τοῖς μοναχοῖς τῶν Μετεώρων κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909 σελ. 60.